

Bálványos '95

PRIORITĂȚI COMUNE

Într-o epocă în care sîntem înconjurați de efemeritate, *Universitatea și Tabăra de Vară de la Bálványos*, își adjudecă dreptat orgoliul tradiției. Aflată la cea de-a șasea ediție și organizată de aceiași parteneri - **Liga Pro Europa, Fundația tinerilor pentru democrație (FIAD - Miercurea Ciuc)** și **Fundația Pro Minoritate (Ungaria)** - această universitate alternativă, amestec de happening, clandestinitate și avangardă - ca și alte fenomene ce se petrec în preajma Lacului Sfînta Ana (mă gîndesc la An-Art), a reunit și în acest an o mulțime diversă: studenți și elevi români și maghiari, experți, politicieni, demnitari de stat, ziariști, lideri neguvernamentali, dar și, ca în fiecare an, veteranii democrației de prin așezările din jur, împătimiti locali, curioși și chiar turiști.

Căci locul acesta are o mistică a lui. "Bálvány" înseamnă în limba maghiară "idol", de unde toponimicul cu sensul "locul cu idoli". Paradoxal, o denumire, poate singura, păstrată în original... O poiană, de altfel deloc neobișnuită, aflată oarecum în afara hărții, la "granița" dintre Harghita și Covasna. Aici, de-a lungul anilor, vara, și-au ridicat corturile tineri pierduți în marea disidenței anonime, reuniți an de an în semi-clandestinitate, fără mentori sau guru, experimentînd pur și simplu privilegiul libertății într-o lume ostilă. Refugiați din fața asaltului propagandistic sau pur și simplu din frondă față de părinți, tinerii dezertori ai dictaturii i-au creat acestui loc un miraj și o simbolistică speciale. Nu trebuie deci să surprindă că, tocmai în acest loc a început, în urmă cu șase ani, un proces care s-ar putea numi în limbaj comun "apropiere", tehnic "prevenire de conflicte", iar politic "reconciliere istorică".

Înainte ca această sintagmă să fi fost preluată - și banalizată - de politicieni, tabăra de la Bálványos era deja pentru noi toți un proiect cu implicații enorme, un experiment susținut cu în-căpăținare și optimism. An de an, participau la cursurile desfășurate în aer liber, sute de tineri, români și maghiari, petrecîndu-și dimineațile în cortul-aulă, iar serile în jurul focului, adesea pînă în zori. În

zgomotul asurzitor al muzicii rock, la taclale, amestecînd cuvintele și descoperindu-și gusturi comune, au neutralizat stereotipii și s-au pregătit psihologic pentru a-lîntzege și respecta pe celălalt. În paralel, în holul Hotelului Carpați, se desfășurau înfîlnirile informale dintre intelectuali, politicieni și lideri de opinie din cele două țări, animați de bună-voință, dar și temeri sau suspi-

Un salut atotcuprinzător...

ciuni, pîndiți de riscul impopularității, nutrirind totuși voința politică de a schimba în profunzime logica relațiilor româno-maghiare. Fără Bálványos, însă, ei nu s-ar fi înfîlnit niciodată... De aceea acest loc aflat în spatele lui Dumnezeu merită a fi respectat. A fost, de șase ani încoace mai activ și mai eficient în negocieri și contacte decît întregi ministere de externe, a lansat spre dezbatere cele mai diferite teme, cu precădere delicate, concurînd-o pe oricare din universitățile noastre.

Ediția din acest an s-a menținut pe linia tradiției. Tinerii, peste 100, provenind din România și Ungaria au audiat expuneri și au participat la dezbaterile reunite sub titlul generic de "priorități comune" acoperind de astă-dată problematici diverse, de la ecologie și economie de piață, la integrare europeană sau stabilitate regională.

(continuare în pag. 6)

Autoritățile locale și Organizațiile Neguvernamentale

Martți, 11 iulie 1995, Liga Pro Europa cu sprijinul CEBEMO Olanda, a organizat masa rotundă „*Autoritățile Locale și Organizațiile Neguvernamentale*”, parte a suitei de întâlniri ale reprezentanților administrațiilor publice locale cu diferite segmente ale societății civile. Invitațiile trimise membrilor Consiliului Municipiului Tîrgu-Mureș, primarului orașului și către peste 50 de organizații neguvernamentale au fost onorate de domnul primar ing. Nagy Victor, de consilieri locali, 15 organizații neguvernamentale și presa locală.

Organizatorii și-au propus tratarea rolului organizațiilor neguvernamentale în promovarea unei societăți democratice și pluraliste, situației actuale a sectorului neguvernamental în România, relațiilor organizațiilor neguvernamentale cu autoritățile locale și cu mass-media, respectiv a condițiilor de ameliorare a activității și finanțării organizațiilor neguvernamentale.

Discuțiile purtate au relevat atît probleme generale de organizare și finanțare ale organizațiilor neguvernamentale, cît și unele specifice grupurilor reprezentate.

Dificultatea cea mai serioasă a multor organizații este cea a sediului, lipsa lui îngreunîndu-le atît activitatea cît și finanțarea.

Relațiile ONG-urilor cu autoritățile și presa pot fi îmbunătățite printr-o mai bună informare reciprocă, însemnînd transparența activității autorităților și o mai insistentă chemare la dialog și cooperare din partea celor dîntii. În multe cazuri organizațiile neguvernamentale nu cunosc părerea și/sau intențiile autorităților vizînd unele probleme de interes reciproc, iar reprezentanții puterii la nivel local nu ajută - decît eventual pasiv - activitatea organizațiilor neguvernamentale.

Trecînd în revistă problemele salubrității, ale dezvoltării sistemului de alimentare cu apă a părților orașului deficitare în acest sens, ale renovării/amenajării Cetății orașului, oprirea traficului auto în centrul Tîrgu Mureșului la sfîrșit de săptămînă, respectiv cerînd și oferind soluții la acestea, organizațiile

neguvernamentale au furnizat de-a lungul discuțiilor feed-back-ul caracteristic și necesar unui regim democratic. Persistența problemelor mai vechi și întîrzierile soluționării celor ridicate de curînd, au fost motivate de primarul orașului și consilierii prezenți prin lipsa fondurilor (redistribuirea în teritoriu a sumelor fiind necorespunzătoare), lacunele legislative și birocrația în uz. Conducerea orașului i-a asigurat pe cei prezenți de cele mai bune intenții. În toamna acestui an se va anunța concursul pentru întocmirea proiectului de reamenajare a Cetății, răspunsul la propunerea opririi traficului auto în centrul orașului se va primi în cel mai scurt timp, extinderea rețelei de apă întîmpinînd obstacole legislative, iar salubritatea orașului și transportul în comun cad în sarcina societăților comerciale nou înființate în acest scop.

Odată cu îmbunătățirea finanțării organizațiilor neguvernamentale vor dispărea probabil cele mai multe obstacole din calea unei activități fluente. Bani pot fi procurați din activitatea proprie, din surse externe sau din surse guvernamentale. Dintre acestea, sursele guvernamentale ar constitui metoda „clasică”, fiind foarte asemănătoare mecanismelor folosite în regimul de care România nu demult s-a despărțit. Totodată este și cea mai periculoasă, deoarece subminează caracteristica organizațiilor despre care vorbim. Practicată în alte țări, în România este de dorit să se neglijeze înainte de consolidarea sigură a structurilor democratice de guvernămînt. „Din fericire” nici guvernul român nu și-a arătat intenții serioase în acest sens.

Cooperînd, ajutîndu-se reciproc, organizațiile neguvernamentale pot reprezenta o forță importantă la nivel local. Prin specificul activității lor, fiind capabile să mobilizeze cetățenii, ele pot influența soarta duelurilor politice, pot sensibiliza Consiliul Local, și chiar influența deciziile acestuia. De asemenea, preluînd o parte a activității — în special în domeniul social — ele pot ajuta autoritățile locale.

(B.B.L.)

BIBLIOTECĂ

- Noi intrări în biblioteca LPE -

SOCIETATEA CIVILĂ

Citizens Strengthening Global Civic Society — World Assembly Edition

POLITICĂ

Weidenfeld/Wessels: **Europa von A-Z**, Taschenbuch der europäischen Integration **Grundwerte der Demokratie im Internationalen Vergleich**

ISTORIE

Francisco Veiga: **Istoria Gărzii de Fier 1919-1941**

Vlad Georgescu: **Istoria românilor de la origini pînă la zilele noastre**

REVISTE

- **NZZ** - Folio nr. 6, 7, 8/1995 cu temele „Kokain”, „Der Gotthard” respectiv „Hotel”
- **Berliner Europe Forum** nr. 6, 7, 8 și edițiile speciale VI și VII/1995
- **Index on Censorship** nr. 4/1995
- **Korunk**, nr. 6,7, 8/1995
- **Die Neue Gesellschaft - Frankfurter Hefte** nr. 6, 7, 8/1995, etc.

Noi apariții ale Editurii „Pro Europa”

John P. Frank - **Modele de guvernare democratică**

Dr. John P. Frank practică avocatura la firma Lewis & Roca din Phoenix, Arizona; este autorul a zece cărți, în principal de drept constituțional și istorie; a predat aceste discipline la Universitatea din Indiana, la Yale și la universitățile din Arizona și a susținut numeroase conferințe pe aceste teme. Acest studiu, bazat în mare măsură pe modelul american, presupune un sistem de guvernare format din trei componente, avînd un departament legislativ, unul executiv și unul juridic. Toate ramurile sistemului de guvernare al unei societăți democratice trebuie să aibă puteri considerabile. În același timp toate aceste puteri trebuie să fie limitate. Considerațiile volumului de față sînt organizate în termeni de putere și limitare, cu un capitol final asupra limitărilor guvernamentale.

Ezra Solomon - **Economia într-o societate liberă**

O economie de piață liberă sau, alfel spus, o economie liberă, se potrivește cel mai bine cu libertatea politică, deoarece aceasta acordă indivizilor și grupurilor posibilitatea de a participa în schimbul de bunuri și servicii. Este necesar ca într-o societate democratică, cetățenii să cunoască legile de bază ale economiei pentru că ei sînt cei care determină orientarea ei. Acestui scop îi este dedicată cartea lui Ezra Solomon, un abecedar al economiei de piață.

DIALOGUL PRESEI - Băile Tuşnad - 14-15 iulie 1995

ORGANIZATORI: Liga Pro Europa și Asociația Ziaristilor Maghiari din România

AU PARTICIPAT peste cincizeci de ziaristi români, maghiari, germani și reprezentanți ai altor ziare ale minorităților naționale, printre care: Silviu ACHIM, STANIK István, Gelcu MAKSUTOVICI, Ildikó SCHAFFHAUSER, HECSER Zoltán, Ovidiu NAHOI, Ondrej STEFANKO, Mihai SUCIU, SZÁSZ János, BOROS Zoltán, Iuliu CHEALFĂ, SZÉKEDI Ferenc, Cornelius POPA, Valentin PĂUNESCU, GYÖRGY Attila, Dieter DROTLEFF, MADARAS Lázár, GYARMATH János, B. NAGY Veronika, KARÁCSONYI Zsigmond și mulți alții, reprezentând **ORGANE DE PRESĂ** ca: Adevărul, Albanezul, Hargita Népe, Româniilor Magyar Szó, Nase Snahy, Curierul Național, TVR, Cuvântul Liber, Erdélyi Napló, Gazeta de Transilvania, Népújság, Radiodifuziunea Română, Foaia, Korunk, Allgemeine Deutsche Zeitung și altele, precum și reprezentantul Consiliului pentru Minorități, dl. Ivan TRUȚER.

Din partea **ORGANIZATORILOR** au participat: Smaranda ENACHE, SZOKOLY Elek, KÁNTOR Lajos și GÁSPÁR Sándor.

În situația în care, după opinia multora, singura cucerire reală a evenimentelor din decembrie '89 a fost obținerea libertății de expresie, presa din România, trecând printr-o adevărată renaștere - nu numai prin explozia sa cantitativă și diversitatea de neimaginat mai devreme, dar și prin calitatea mijloacelor de expresie ajunse adesea pînă la exuberanță -, rolul presei, al mass-mediei în general, în formarea, educarea sau manipularea opiniei publice este atât de important, încît revine o mare responsabilitate celor care se încumetă să facă jurnalistică după ureche, fără o maximă implicare morală și profesională. După cinci ani de presă liberă, vreme în care nu toată mass-media și nu toți ziaristii au fost la înălțimea misiunii lor în ceea ce privește redarea obiectivă a informației, înțelegerea în profunzime a complexelor fenomene social-politice, ba mai mult, înfrîngerea propriilor prejudecăți, contactul direct dintre ziaristi, cunoașterea reciprocă, dezbateră deschisă a chestiunilor fierbinți, delicate, confruntarea cu alteritatea opiniilor, **DIALOGUL PRESEI**, este mai mult decît o obligație: este o necesitate.

“Pentru a ne cunoaște pe noi înșine, am inventat oglinda. Pentru comunicare - Dialogul”, spune GÁSPÁR Sándor, președintele executiv al AZMR, în Monitorul Taberei.

Prima zi a fost dedicată dezbaterilor asupra problemelor specifice ale presei minorităților naționale, Dl. Ivan TRUȚER a prezentat situația generală a presei minoritare din punct de vedere financiar: Consiliul pentru Minorități a sprijinit în 1993 nu mai puțin de 23 de publicații minoritare, numărul lor ridicîndu-se astăzi la 41. Cele 20 de publicații maghiare se bucură de un sprijin anual de 200 de milioane lei, iar cele 5 germane, de 251 milioane lei. Suma totală pentru sprijinirea presei minoritare se cifrează

la peste un miliard. Minoritatea ucrainiană, bulgară, sîrbă dispun de cîte 3 publicații fiecare, armenii de două, polonezii, albanezii, cehii, slovacii, grecii de cîte una. Diapazonul se întinde de la emisiunile de televiziune pînă la publicații bianuale. Potrivit spuselor dlui Truțer, nu apariția, ci răspîndirea lor provoacă serioase griji. Dacă ziarele minorităților mici publică și materiale în limba română, nu același lucru se întîmplă și cu cele de limbă maghiară și germană - aflăm de la secretarul Consiliului pentru Minorități -, subliniind că Consiliul nu a influențat niciodată, în nici un fel, conținutul publicațiilor sprijinite și că Guvernul nu așteaptă altceva de la aceste publicații decît informarea propriei minorități, „dar și a populației majoritare despre activitatea minorității respective”. Ceea ce este o transparentă sugestie ca și ziarele “marilor” minorități (aflăm de la dl Ondrej STEFANKO că nici în publicația slovacilor și cehilor nu apar texte în limba română!) să treacă la publicații bilingve: și în limba majorității. Greutățile de difuzare au fost subliniate și de reprezentanții publicațiilor germane, Dieter DROTLEFF de la Karpaten Rundschau sau Georg SCHERER de la Hermannstädter Zeitung. Iar inițiativa înființării unei asociații a presei minoritarilor sub oblăduirea Consiliului pentru Minorități, pentru care a fost prezentat chiar și un proiect de statut, a întîmpinat deocamdată o rezistență justificată, fiind decodată ca o încercare de centralizare și control a presei minorităților din partea puterii.

Dezbaterile de a doua zi dintre ziaristii români prezenți și colegii lor minoritari s-au desfășurat mai ales la nivelul generalităților, a principiilor și a așteptărilor reciproce. Au fost evidențiate și o serie de aspecte nedorite care tulbură comunicarea dintre etnii, de la prejudecăți și stereotipii la interesele politice care otrăvesc relațiile dintre oameni și comunități.

(continuare în pag. 4)

Alternativele studenției

În perioada 1-11 august, grupul studențesc interuniversitar ICS, în cadrul programului cu același nume, finanțat de Fundația olandeză CEBEMO, a organizat, cu sprijinul Ligii Pro Europa, la Păltiniș (Sibiu) o tabără socio-culturală la care au participat cca. 40 de studenți din mai multe centre universitare din țară. Această întâlnire a cuprins în coordonatele ei organizatorice o suită de dezbateri libere, determinate de intenția grupului ICS de a analiza și descoperi soluții la problema acută a crizei generale de valori a generației tinere. Temele dezbaterilor au fost centrate pe următoarele trei concepte considerate ca fiind primordiale și de actualitate: **DEMOCRAȚIE, RELIGIE, ECOLOGIE**. În acest sens și-au adus substanțial aportul invitații studenților între care, chiar dacă s-au împăr-

tășit idei diferite, mergându-se pînă la adevărate polemici, s-a stabilit totuși o unitate a diversității, benefică în crearea unui orizont socio-cultural autentic. Astfel studenții au avut prilejul să dialogheze în problemele ce le-au sfîrmit interesul cu doamna **Smaranda Enache** co-președinta LPE, **preacucernicul părinte Galeriu**, domnul **Andrei Cornea** de la Revista 22, domnul profesor **Alexandru Duțu** - Universitatea București,

director al Institutului de Studii Sud-Est Europene, domnii parlamentari **Horia Rusu** și **Raimond Luca**, și poetul **Mircea Dinescu**. Tabăra și-a propus, printre altele, ca finalitate, înlesnirea stabilirii de contacte interculturale între studenți în vederea stimulării inițiativei socio-culturale, a schimbului de idei prin promovarea dialogului și, atunci cînd e cazul, a polemicii cordiale. Remarcabile au fost intervențiile studentului

Toader Paleologu (Facultatea de filosofie - Sorbona) și expunerile tînărului poet **Marius Weber**, care au impresionat afit prin originalitatea cît și prin profunzimea discursului lor. În serile literar-muzicale organizate după seminarii, studenții au avut prilejul să-și dezvăluie aptitudinile și talentul. Cu aceste ocazii absolut impresionanți s-au dovedit studenta la Conser-

În dialog: Părintele Galeriu și d-na Smaranda Enache

vatorul din Paris, **Shara Paleologu** și tînărul actor **Cătălin Neghină**. Privită din prisma vieții studențești, tabăra de la Păltiniș a însemnat un eveniment inedit pentru că, cel puțin în perioada vacanței reuniunile studențești cu un alt caracter decît cel recreativ sînt practic inexistente în contextul în care întreaga viață studențească din România era, pînă mai ieri, nepermis de apatică .

(M.I.)

DIALOGUL PRESEI

• Băile Tușnad • 14-15 iulie 1995

(continuare din pag. 3)

S-au evidențiat totodată și deosebirile de fond dintre interesele unei prese aparținînd unei comunități de dimensiunea și tradiția celei maghiare (sau germane), și cele ale comunităților mici, aflate oricum în pragul asimilării. Iar din discuțiile de după amiază, mult mai intime și mai agitate, desfășurate pe malul lacului Ciucaș, am putut deduce că nenumăratele noastre controverse provin dintr-o foarte superficială cunoaștere a celuilalt, a istoriei noastre comune și adesea din psihologia noastră traumatizată, nu afit de evenimente dureroase, cît de mitizarea realității, din interese obscure. "Somnul rațiunii" născînd aceiași monștri și în presă.

Dacă dialogul propus de noi va da sau nu roadele așteptate, rămîne de văzut. Dar că inițiativa nu a fost cu totul inutilă o demonstrează poate și cuvintele ziaristului Petre POREA de la Evenimentul Zilei, exprimate în coloanele aceluiasi Monitor:

„Dialogul nu poate fi impus! El există doar în momentul în care respectul reciproc se bazează pe principiul valorii, al profesionalismului, al debarasării de ideologie. Evenimentul de la Tușnad nu are conotații politice, dar poate demonstra politicianilor pătimași că politicianismul rezultat din cunoașterea a priori a realității este mai presus de demagogia politicianistă.

Acest dialog fără prejudecăți poate fi un model pentru atingerea aceluși barem civic necesar existenței unei democrații autentice în România.”

(S.Z.E.)

Promovarea multiculturalității

- factor de prevenire a conflictelor

Program susținut de Liga Pro Europa - Filiala Satu Mare beneficiind în perioada septembrie 1994 - august 1995 de o finanțare din partea Comunității Europene prin intermediul Programului PHARE. Ultimele două manifestări: masa rotundă pe tema *Drepturile omului într-un stat de drept* (Satu Mare 27 iunie '95) și seminarul *Protejarea multireligiozității - element determinant pentru toleranță confesională* (Negrești Oaș, 10 iulie '95).

Drepturile omului într-un stat de drept. Participanții la această dezbateră (peste 30 de sătmăreni) au avut ocazia (de mult timp dorită) de a se întâlni și dialoga cu două personalități marcante ale societății din România, două personalități care, cu înalt profesionalism, dar mai ales cu perseverență și cu energie, activează în domeniul respectării drepturilor omului. Este vorba de dna **Manuela Ștefănescu** și domnul **Gabriel Andreescu**, vicepreședinte, respectiv, președinte al APADOR-Comitetul Helsinki.

Iată câteva idei punctate de dl. **Gabriel Andreescu**: „*Intr-un stat de drept, legea este cea care determină lucrurile, care comandă, statul se conduce după lege și nu după voința unuia sau altuia. Ideea că oamenii trebuie să trăiască într-un stat de drept este destul de veche, are deja câteva sute de ani și trecerea timpului n-a făcut decât să confirme acest lucru. E fundamental ca oamenii să trăiască într-un stat în care să se sprijine pe ceva stabil, să elimine liberul arbitru. A respecta statul de drept înseamnă a da prioritate absolută legii. A respecta legea, în forma cea mai simplă, înseamnă a o aplica în litera și spiritul ei. Legea, în sensul larg al cuvântului are ierarhie. Această ierarhie poate să producă, la un moment dat, niște contradicții în care noi trebuie să optăm corespunzător.*”

Doamna **Manuela Ștefănescu**, în referatul prezentat cu această ocazie a arătat aspectele mai practice privind instituțiile europene care veghează pentru respectarea drepturilor omului, ca și unele paradoxuri, incompatibilități, dintre diferitele articole din Constituție (Art. 23, paragraful 3, de exemplu) și cele stipulate de Legea Poliției (Art. 16) și a nuanțat condițiile legale în care se poate efectua percheziția domiciliară, arestarea preventivă, ș.a.

A fost o dezbateră interesantă, dar mai ales utilă, ajungând cu toții la concluzia că noi, cetățenii, nu cunoaștem suficient de bine legile, drepturile și libertățile individuale, documentele fundamentale, ori, pînă cînd nu le cunoaștem, sîntem în permanență vulnerabili, acestea putînd fi oricînd încălcate de către reprezentanții diferitelor instituții.

Protejarea multireligiozității - element determinant pentru toleranță confesională - de **Anamaria Pop**, co-președintă al Ligii Pro Europa - Filiala Satu Mare, a fost percepută pozitiv de grupul vizat din Negrești-Oaș, deci au răspuns invitației de a-i audia pe **Costin Emil**, arhitect, preot greco-catolic din Maramureș, pe **Ștefan Coșoroabă**, preot evanghelic din Orăștie și pe **Gheorghe Pop**, preot ortodox din Satu Mare.

Iată un fragment din referatul **Patrimoniul spiritualității creștine românești oglindit în bisericile de**

lemn din Maramureș, prezentat de dl. **Costin Emil**: „*Bisericile din lemn din Maramureș reprezintă o veche experiență a legăturii omului cu natura în care trăiește și cu supra-naturalul, cu Dumnezeu, de care se simte legat prin transcendență.*”

Drept o continuare firească a gândurilor rostite de preotul greco-catolic, dl. **Ștefan Coșoroabă**, preotul lutheran de la Parohia evanghelică din Orăștie (care a prezentat referatul: **Conviețuire și toleranță**), a accentuat: „*Poziția ecumenică are cele mai mari șanse de a fi parte a unei etici globale. Ea este o strategie a autocriticii, cunoașterea faptului că granița dintre adevăr și neadevăr trece prin propria credință. Trebuie să acceptăm faptul că unele lucruri care par importante în biserică, nu sînt decît tradiții specifice culturii noastre și nicidecum criteriu de adevăr exclusiv.*”

O temă interesantă și incitantă a reprezentat și referatul prezentat de dl. **Gheorghe Pop**, preot ortodox de la Parohia ortodoxă din Satu Mare. Dînsul a vorbit despre: **Pecetare — reflecție a credinței într-un Dumnezeu unic**. În ceea ce privește genericul acestui seminar, adică toleranță confesională, dînsul a concluzionat: „*Sarcina noastră este să găsim un Dumnezeu unic, să protejăm multireligiozitatea, formele prin care este slujit acest Dumnezeu unic, să găsim posibilitatea de a convețui împreună, în pace și bună înțelegere.*” (A.P.)

PRIORITĂȚI COMUNE

(continuare din pagina 1)

Cercetările desfășurate ani de-a rândul de echipe mixte româno-maghiare pe principale rîuri comune se apropie de sfîrșit. Cantitatea de informație culeasă este impresionantă. Cele două organizații neguvernamentale titulare de proiect, Liga Pro Europa și Tisza Klub Szolnok au pus aceste materiale documentare la dispoziția ministerelor mediului din cele două țări și au alertat autoritățile locale și publicul în legătură cu iminența unor dezastre ecologice dacă nu vor fi întreprinse cel puțin măsurile pe care le permit bugetele de austeritate ale tranziției. Tot despre bugete, dar și despre legislație s-a convorbit și pe seama trecerii la economia de piață. Dacă în anii anteriori o invidie nedisimulată cuprindea auditoriul românesc la auzul avansului pe care-l lua Ungaria în domeniul economic, în acest an notele critice ale oaspeților - provenind, în majoritate din mediile opoziției - au dezvăluit cît de numeroase sînt controversese care, și în țara vecină, însoțesc recapitalizarea. Stînga reform-comunistă revenită la putere pe valul nostalgiei după "socialismul de gulas" al regimului kádărist se vede nevoită să aplice un pachet de măsuri ultraliberale, în flagrantă contradicție cu platforma sa electorală centrată în jurul ideii de protecție socială. Dincoace, în România, asistăm la paradoxul răsturnat: coaliția guvernamentală face caz de o așa-zisă privatizare maximală, dar în realitate obstrucționează

recapitalizarea, menținînd poziția privilegiată a statului și directocrației în dirijarea economiei, fără a fi capabilă nici măcar de promisa protecției sociale a celor defavorizați. Totuși, ca și în anii anteriori, dezbaterile cele mai animate au însoțit expunerile consacrate procesului de reconciliere istorică, în speță temei fierbinți a semnării tratatului de bază româno-ungar, chestiunii minorităților și problemelor securității regionale. Experții Centrului de Studii Internaționale, **Renate Weber** și **Valentin Stan**, au fost fără îndoială printre preferații auditoriului. Expunerile, riguroase și precise, au subliniat cu un criticism justificat lipsa devoință politică a coaliției guvernamentale din România pentru realizarea obiectivului esențial al proiectului național, integrarea României în structurile euro-atlantice, reconcilierea cu Ungaria fiind parte indisociabilă a acestui proces. Totodată s-a accentuat că nu poate exista reconciliere fără adevăr. S-a subliniat necesitatea unei schimbări în profunzime a concepției despre drepturile minorităților, descentralizare, cooperare transfrontalieră. Anului Internațional al Toleranței, ca și campaniei Consiliului Europei împotriva intoleranței "All different-all equal" le-a fost consacrată o întregă sesiune.

Punctul culminant al întîlnirii a fost panelul care a reunit la aceeași masă, în ultima zi a taberei, politicieni și analiști dintre cei mai interesați din România și

Ungaria, lideri ai opoziției, invitați să răspundă întrebării dacă și de ce asistăm la o "nostalgie de stînga" în țările noastre. Dacă în Ungaria victoria în alegeri a stîngii poate fi un indiciu al nostalgiei, în România - au susținut unii vorbitori - schimbarea nu s-a produs, deci asistăm la un regim de relativă continuitate cu cel precedent. De altfel, s-a contestat că actuala coaliție guvernamentală ar fi de stînga în sens clasic, orientările și soluțiile sale fiind mai degrabă un hibrid de corupție, clientelism și economie bananieră.

Au mai fost, așa cum se cuvine într-o tabără, excursii - la *Lacul Sfînta Ana*, *Cimitirul Păsărilor*, *Turbărie*, *Peștera cu Sulf*, discotecă, seri de neuit cu *Mircea Florian*,... și un mare *SERVUS*, devenit logo-ul ediției.

Bálványos '95 a consolidat convingerea că, atît în România, cît și în Ungaria există forțe politice și civice capabile să-și asume o reală reconciliere istorică, precum și intensificarea procesului de integrare europeană și euro-atlantică a celor două țări în beneficiul reciproc și al creșterii gradului de stabilitate a Europei Centrale. În acest proces, tratatul de bază este doar un prim pas, dar unul absolut necesar. El trebuie dublat încă de la început, ca și în cazul țărilor din Europa Occidentală, de o profundă reformă a mentalităților, a sistemului de învățămînt, de promovarea complementărității economice și culturale. (SE)

Program

17 iulie : Relațiile dintre România și Ungaria, tratatul de bază și politica minorităților

Referenți: *Renate Weber, Valentin Stan, Ivan Trușter* (România), *Csaba Lőrincz, Zsolt Németh* (Ungaria)
Moderator: *Zsolt Németh* (Ungaria)

18 iulie: Esența și limitele toleranței

Referenți: *Andrei Cornea, Csaba Sógor* (România), *Csaba Tabajdi, László Kövér* (Ungaria), *William Totok* (Germania)

Moderator: *Smaranda Enache* (România)

19 iulie: Posibilități nevalorificate pentru protecția mediului

Referenți: *Nicolae Gâldean, Zoltán Hajdú, Endre Sárkány-Kiss* (România), *Katalin Zsuga, Gábor Karátson* (Ungaria)

Moderator: *Elek Szokoly* (România)

20 iulie: Problemele securității regionale și șansele de integrare europeană

Referenți: *Elena Dumitru, Valentin Stan, Gábor Kolumbán* (România), *György Granasztói* (Ungaria)
Moderator: *Zsolt Szilágyi* (România)

21 iulie: Anii tranziției economice în Europa Centrală și de Est

Referenți: *Costea Munteanu, Ákos Birtalan* (România), *József Halzl, Tamás Vojnics, Arnold Ludányi* (Ungaria)
Moderator: *Mihály Várga* (Ungaria)

22 iulie: Nostalgie de stînga în Europa Centrală și de Est ?

Referenți: *Béla Markó, Horia Rusu, Adrian Severin, Dorel Șandor, Sándor Kónya-Hamar* (România), *Viktor Orbán, Sándor Papp, János Martonyi* (Ungaria)

Moderator: *Gergely Pröhle* (Ungaria)

Sponsori: FUNDAȚIA ILLYÉS (H), FUNDAȚIA FRIEDRICH NAUMANN (H), FUNDAȚIA HEINRICH BÖLL (D), NATIONAL ENDOWMENT FOR DEMOCRACY (USA), FUNDAȚIA SOROS (RO), PHARE (UE), MADISZ (RO)